

МЕХАНИЗЪМ ЗА ДЕЙСТВИЕ И АЛГОРИТЪМ КЪМ НЕГО В СЛУЧАИ НА УСТАНОВЯВАНЕ НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ И УПОТРЕБА НА НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА В УЧИЛИЩЕ, ДЕЙНОСТИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНАТА ПОДГОТОВКА НА УЧИЛИЩНИТЕ ПСИХОЛОЗИ В ТАЗИ ПОСОКА И ИНФОРМАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ С ЦЕЛ ПРЕВЕНЦИЯ

Въведение

Настоящият документ е разработен въз основа на Механизма за действие и алгоритъма към него на Министерството на образованието и науката с участието на представители на Министерството на здравеопазването, Министерство на младежта и спорта, Държавната агенция за закрила на детето, Главна дирекция „Национална полиция“, Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“, Агенция „Митници“, Национално сдружение на общините в България.

Цел:

Документът има за цел да очертае рамките на съвместен механизъм за **предотвратяване на разпространението и употребата на наркотични вещества и техни аналози в училищата.**

Ефективното противодействие изисква последователна училищна политика, която съчетава превенция, ранна намеса, подкрепа на учениците и координация с родителите и компетентните институции. За всяка ситуация следва да са определени ясни отговорности и алгоритъм за действие.

Задължение на всички отговорни институции, посочени в текста, е да работят съгласувано и в рамките на техните задължения и правомощия, като водещи са безопасността, здравето, правата и най-добрият интерес на учениците.

I. Информираност

1. Информиране с цел превенция

Превенцията е основен елемент за ограничаване на употребата и злоупотребата с психоактивни вещества сред подрастващите. Важно е да се осигури съобразена с възрастта информация на учениците за вредите от употребата на наркотични вещества и последствията, които те могат да имат върху здравето, ученето и бъдещето на ученика. Това може да се осъществи чрез провеждане на информационни кампании и уроци, насочени към превенция приема на ПАВ, организиране на дискусии и семинари и и утвърдени превантивни програми.

Необходимо е да се подчертаят вредите при прием на новите психоактивни и синтетични вещества (т.нар. дизайнерска дрога), чиито състав, концентрация и ефекти често са непредвидими и могат да доведат до тежки и дългосрочни последици за здравето, и дори до летален изход.

Сред веществата, за чиито вреди е необходимо системно информиране, са канабисът, стимулантите и други контролирани наркотични вещества, както и новите психоактивни вещества. Диазотният оксид („райски газ“) не спада в категорията на наркотичните вещества, въпреки това употребата му от деца е забранена и крие сериозни рискове за здравето.

В дейностите за превенция следва да се подчертава, че рискът не се изчерпва със зависимостта: възможни са остри интоксикации, психични и неврологични увреждания, рисково поведение, инциденти и животозастрашаващи състояния още при единична или експериментална употреба.

2. Разпознаване на случаи на употреба на наркотични вещества от ученици и

подрастващи и реакция в такива ситуации

Ранното разпознаване е важно за своевременна подкрепа, но отделен признак не доказва употреба на наркотично вещество. Тук са представени някои признаци, които могат да помогнат при разпознаването на употреба на психоактивни вещества:

✓ **Физически промени:**

Възможни физически признаци са необичайни и необясними промени във външния вид, телото, промени в координацията, речта, съня и общото физическо състояние, необичайно разширени или стеснени зеници. Тези признаци сами по себе си не доказват употреба на наркотични вещества, но са симптоми, които следва да бъдат сведени до знанието на психолог/педагогически съветник.

✓ **Промени в поведението и настроението:**

✓ **Финансови проблеми:**

Могат да се наблюдават необясними финансови затруднения, често търсене или заемане на пари, изчезване на вещи или други нетипични промени в отношението към парите.

✓ **Пропуски и незадоволителни резултати в училище:**

Употребата на наркотични вещества може да доведе до нередовно посещаване на училище, пропуски на уроци или незадоволителни резултати в учебните постижения.

Необходимо е да се отбележи, че е от значение да се наблюдават повече от един от посочените признаци и да се подходи внимателно и с необходимата конфиденциалност към събиране на допълнителна информация посредством разговор с ученика, да се привлече училищният психолог/педагогически съветник за изясняване на възникналата хипотеза. –При данни за непосредствен риск се преминава незабавно към съответния алгоритъм за действие.

II. Реакции на педагогически специалисти и на непедагогически персонал в случаи на констатиране на разпространение на наркотични вещества

1. Уведомяване на директора на училището

Педагогически специалисти и непедагогически персонал имат задължение да реагират при данни за употреба, притежание и/или разпространение на наркотични вещества на територията на училището.

Възможни реакции и мерки, които могат да бъдат предприети:

✓ **Сигнализиране:**

Педагогическите специалисти или непедагогическият персонал са длъжни да сигнализират на отговорните лица в училището, като например на директора или заместник-директора, за констатирането на употреба и/или разпространение на наркотични вещества. Сигнализира се непосредствено след установяване на рисковите фактори, за да се предприемат незабавно подходящи мерки.

✓ **Документиране на случая:**

Необходимо е да се документират всички подробности относно констатирания случай на разпространение на наркотични вещества. Това може да включва датата, часа и местоположението на инцидента, имената на засегнатите ученици и всички други важни факти.

✓ **Спазване на процедури:**

Педагогическите специалисти и непедагогическият персонал са длъжни да спазват процедурите, установени от училищното ръководство за реагиране на случаи на разпространение на наркотични вещества. Прекратяването на непосредствения риск от страна на училищните

специалисти може да включва изолиране на засегнатите ученици, сигнализиране на отговорните служби и предоставяне на необходимата помощ. Училището има правото и възможността да изготви свои процедури на основата своите правомощия и на предложения Механизъм и спецификите на образователната институция.

При данни за разпространение или държане с цел разпространение директорът/служителят уведомява МВР по подходящ канал според спешността на случая. При непосредствена опасност, насилие, тежко неразположение или престъпление в ход се използва телефон 112.

При случай на разпространение и употреба на наркотични вещества директорът създава екип за взаимодействие с отговорните институции и при необходимост изготвя план за подкрепа на засегнатия ученик или план за превенция с цел предпазване на останалите ученици от употреба и злоупотреба с наркотични вещества. Екипът е мултидисциплинарен и съставът му се определя според конкретния случай. Той може да включва представител на отдела за закрила на детето в дирекция „Социално подпомагане“, на районното управление на полицията (РУП), на регионалното управление на образованието (РУО), на общинския съвет по наркотичните вещества (ОБСНВ).

Взаимодействие на училищното ръководство със здравните служби в случай на употреба на наркотични вещества.

При съмнение или установена употреба взаимодействието със здравните специалисти се организира според състоянието на ученика и степента на риска.

Аспекти на взаимодействието със здравните служби:

✓ **Идентификация и сигнализиране:**

Училищното ръководство и психолозите/педагогическите съветници са специалистите, които са обучени да разпознават признаците на употреба на наркотични вещества от учениците. При установяване на такива признаци психолозите/педагогическите съветници или педагог задължително уведомяват директора на училището, който от своя страна е длъжен да сигнализира здравните служби.

При остро неразположение или съмнение за интоксикация се осигурява незабавна медицинска помощ и при необходимост се звъни на 112.

✓ **Сътрудничество със здравните служби:**

Училището си сътрудничи със здравни и специализирани услуги за оценка, консултиране, и психосоциална подкрепа.

✓ **Планиране на дейности:**

Ръководството на училището и здравните служби планират съвместни дейности, които да насочат учениците към здравословен начин на живот и да ги предпазят от употреба на наркотични вещества. Това може да включва информационни кампании, предоставяне на консултации и подкрепа на учениците и техните семейства.

✓ **Обмен на информация:**

Училищното ръководство и здравните служби определят механизми за обмен на информация относно случаи на употреба на наркотични вещества в училище с оглед по-добро разбиране на проблема и вземане на подходящи мерки за неговото решаване (Указания). Подкрепа на засегнатите ученици:

Подкрепата може да включва психологическо консултиране, оценка от медицински специалист, насочване към услуги за зависимости и психосоциална подкрепа на ученика и

семејството.

Взаимодействието между училищните власти и здравните служби е от съществено значение за предотвратяване на употребата на наркотични вещества сред учениците и за осигуряване на подходяща помощ на засегнатите лица.

2. Взаимодействие на учениците с училищното ръководство и отговорните институции в случаи на разпространение и на употреба на наркотични вещества

Училището осигурява ясни и достъпни канали, чрез които учениците да сигнализират в случай, че станат свидетели на разпространение или употреба на наркотични вещества или ако са били принуждавани или склонявани да закупуват наркотици от свои съученици или лица в или извън училище. Това включва:

✓ Информиране на училищното ръководство:

Ученикът може да информира директор, заместник-директор, класен ръководител, учител или друг служител, на когото има доверие. Получилият сигнала служител го предава по установения вътрешен ред.

✓ Информиране на училищния психолог или педагогически съветник:

Учениците могат да потърсят училищния психолог или педагогическия съветник за подкрепа. Тези специалисти могат да предложат подходящи решения и да предоставят подкрепа както на засегнатата страна, така и на учениците, които осъществяват съответния сигнал.

✓ Създаване на условия за подаване на анонимни сигнали:

Училищното ръководство осигурява възможности в училището за анонимно съобщаване от учениците на информация за употреба на наркотици или разпространение на наркотици. Това може да се осъществи посредством анонимни кутии за сигнали, онлайн формуляри, които учениците могат да използват или телефонни линии, например: 116 111.

Каналите и процедурата за подаване и разглеждане на сигнали се уреждат във вътрешните правила на училището и се довеждат до знанието на ученици, родители и служители.

✓ Информиране на учениците за възможности да се обръщат и директно към органите на реда:

Ръководството на училището е длъжно да информира учениците за възможностите да се обръщат и директно към органите на реда, в случай че ученик се почувства сериозно застрашен от ситуации на принуждаване или склоняване да закупува наркотици от свои съученици или лица в или извън училище, или стане свидетел на такава ситуация. Органите на реда разполагат със специализирани екипи и ресурси, които помагат в борбата с употребата на наркотици в училищната общност.

Важно е да се знае, че е характерно за периода на пубертет и юношество безкритично да се изпробват нови ситуации, което често поставя учениците в риск. Затова и работата с подрастващи следва да се основава на доверие, ненакърняваща комуникация и ранна подкрепа. Всеки сигнал се разглежда отговорно, без предварително обвинение или поставяне на етикети и без публично разгласяване.

3. Комуникация с родителите в случаи на установяване на разпространение и употреба на наркотични вещества от децата им

Комуникацията с родителите от страна на училището като институция е от съществено значение в случай на установяване на разпространение и употреба на наркотични вещества от учениците.

Аспекти на комуникацията с родителите:

✓ **Информирание:**

Директорите на училищата са длъжни да запознаят родителите с влезлите в сила Указания за действие при работа в случаи на разпространение, употреба и/или държане с цел разпространение на наркотични вещества или техните аналози в училищата и прилежащата им територия.

Ръководството на училището информира родителите за случаи на установена употреба или разпространение на наркотични вещества от децата им в училището. Тази информация се предоставя възможно най-скоро, за да се осигури разбиране за сериозността на проблема.

✓ **Открита комуникация:**

Необходимо е да се поддържа открита и прозрачна комуникация с родителите. Трябва да се предоставят ясни и точни детайли относно случая, включително мерките, които са взети от училището и здравните служби. Родителите се информират за наличните възможности за подкрепа и помощ.

✓ **Индивидуален подход:**

Всеки случай се разглежда индивидуално, като се вземат предвид нуждите и специфичните обстоятелства на ученика и неговото семейство. Родителите се канят на среща с ръководството на училището и представители на здравните служби, за да обсъдят възможните подход и действия.

✓ **Предоставяне на ресурси и подкрепа:**

Родителите се информират от училищното ръководство за наличните ресурси и програми за подкрепа на децата, които са засегнати от употребата на наркотични вещества. Това може да включва консултации със специалисти, участие в рехабилитационни програми или други форми на помощ.

✓ **Сътрудничество и последователност:**

Необходимо е да се установи сътрудничество между училищните органи и родителите в решаването на проблема с употребата на наркотични вещества. Това изисква съвместна работа, за да се осигури последователност в мерките и подкрепата, предоставяни на засегнатите ученици.

Комуникацията с родителите е от решаващо значение за решаването на проблема с употребата на наркотични вещества в училище. Тя трябва да бъде информативна, открита и съдържателна, с акцент върху подкрепата и ресурсите, налични за засегнатите ученици и техните родители.

ИЗПОЛЗВАНИ ТЕРМИНИ И СЪКРАЩЕНИЯ

МЗ – Министерство на здравеопазването

МОН – Министерство на образованието и науката **МВР** – Министерство на вътрешните работи **ДАЗД** – Държавна агенция за закрила на детето

НСОРБ – Национално сдружение на общините в Република България **ОДМВР** – Областна дирекция на Министерството на вътрешните работи **ОбСНВ** – Общински съвети по наркотични вещества

ПИЦ – Превантивно-информационни центрове **НСНВ** – Национален съвет по наркотични вещества **РУП** – Районно управление на полицията

Педагогически персонал – включва директор, заместник-директор/и, класни ръководители, начални учители, учители по учебни предмети, психолог/психолози, педагогически съветник/педагогически съветници и всички други педагогически специалисти в училище.

Непедагогически персонал – охрана на училището и други служители в него, които не отговарят пряко за образователния процес.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

Приложение № 1 – Система за прилагане на Механизъм за действие и алгоритъм към него в случаи на установяване на разпространение и употреба на наркотични вещества в училище, дейности за повишаване на професионалната подготовка на училищните психолози в тази посока и информационни дейности с цел превенция

Приложение № 2 – Какво да направя, ако някой ми предложи на мен или на мой съученик наркотични вещества?

Приложение № 3 – Алгоритъм при сигнал за употреба и/или държане с цел разпространение на наркотици в училищна среда и прилежащи територии – вътрешна схема

Приложение № 4 – Процедура по изпълнение на Алгоритъм за действие при употреба и/или разпространение на наркотични вещества

Приложение № 5 – План за действие Приложение № 6 – Последващи действия
Приложение № 7 – Поверителност

Приложение № 8 – Процедура по информиране на родителите Приложение № 9 – Възможни проблеми

Приложение № 10 – Партньори

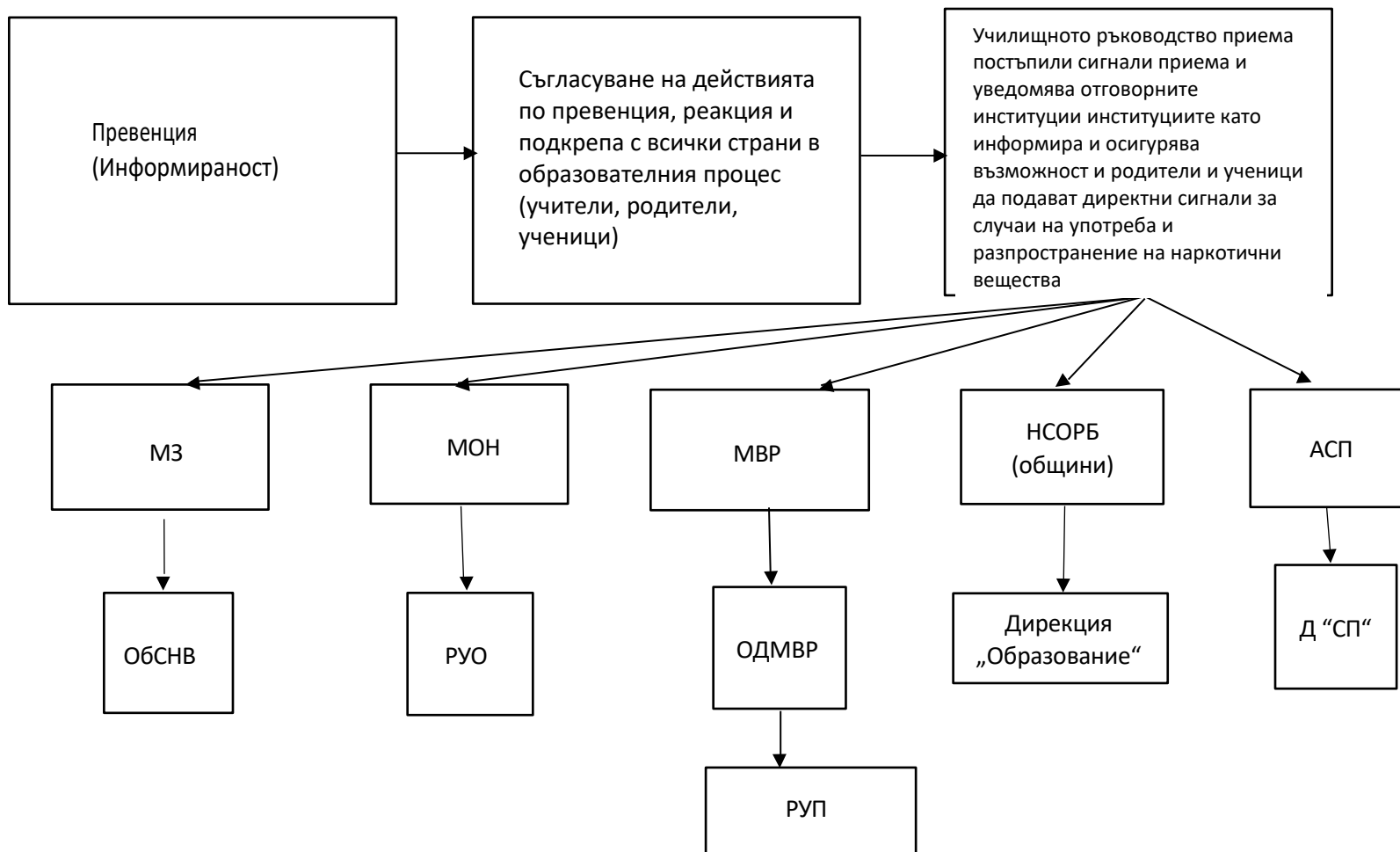
Приложение № 11 – Декларация за конфиденциалност

Приложение № 12 – Декларация за информирано съгласие

Приложение № 13 – Структури, функционални задължения на институциите, които имат задължения в областта на превенция на разпространението и употребата на наркотични вещества, в конкретика на подрастващите. Нормативна база

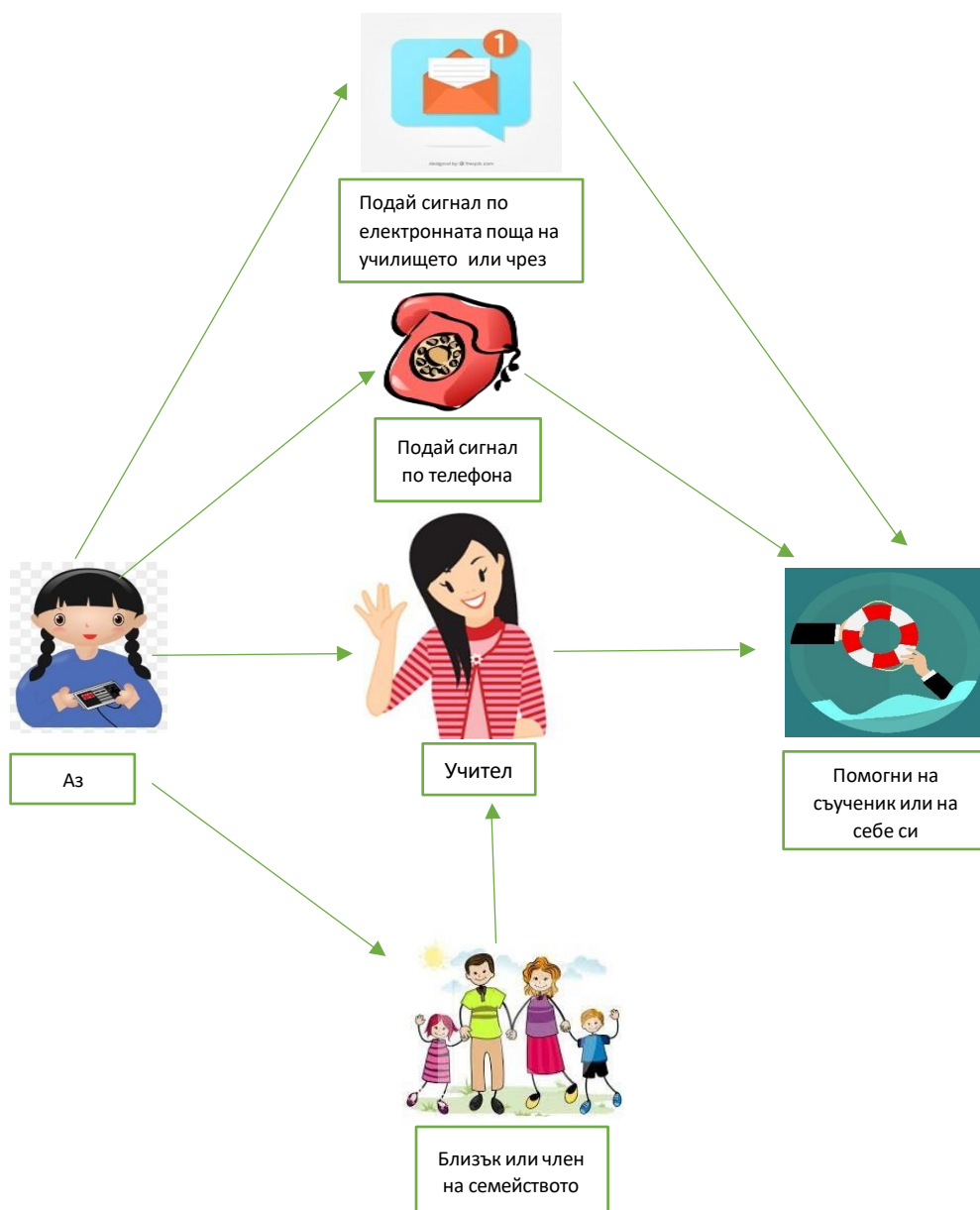
ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

СХЕМА: Система за прилагане на Механизъм за повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за подобряване на сигурността на средата в училище посредством предотвратяване на разпространението и употребата на наркотични вещества

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

СХЕМА: Стъпка 2: Какво да направя, ако някой ми предложи на мен или на мой съученик наркотични вещества?

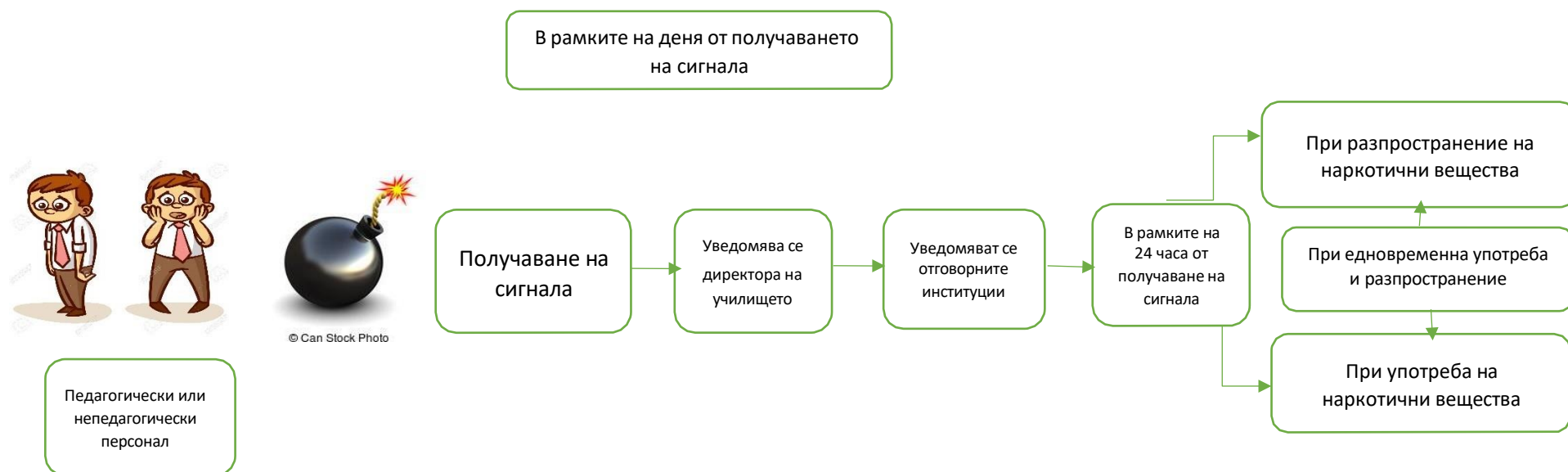

Ако някой ти предлага или видиш да предлагат на твой съученик можеш:

- Да подадеш сигнал по телефон (вкл. НТЛД 116 и 111), електронна поща, през социалните мрежи
- Да кажеш на учител, някой от персонала или на член от семейството ти на който имаш доверие (като се спазва конфиденциалност)

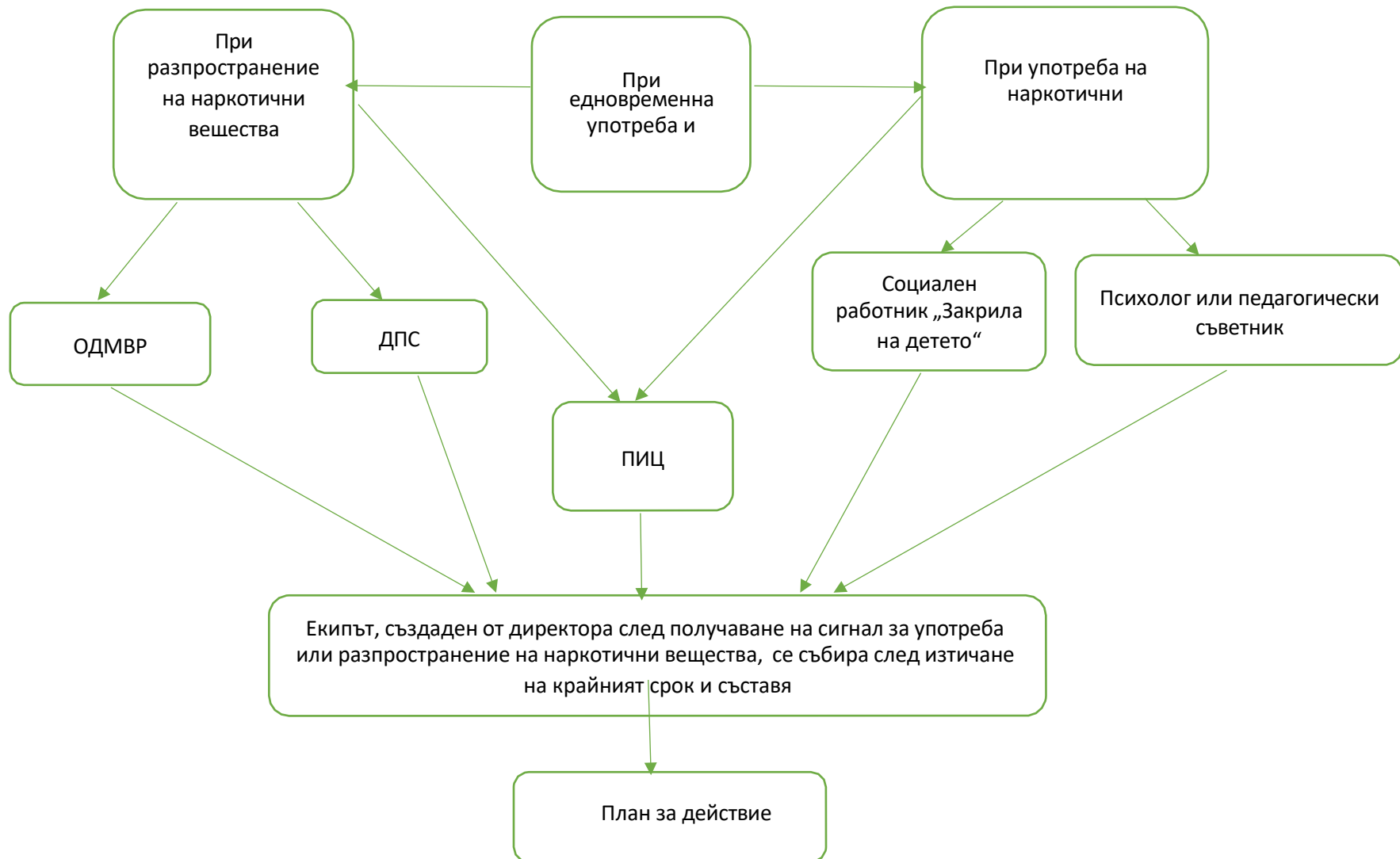
ПРИЛОЖЕНИЕ № 36

СХЕМА: Стъпка 2: Алгоритъм при сигнал за употреба и/или държане с цел разпространение на наркотици в училищна среда и прилежащи територии, вътрешна схема

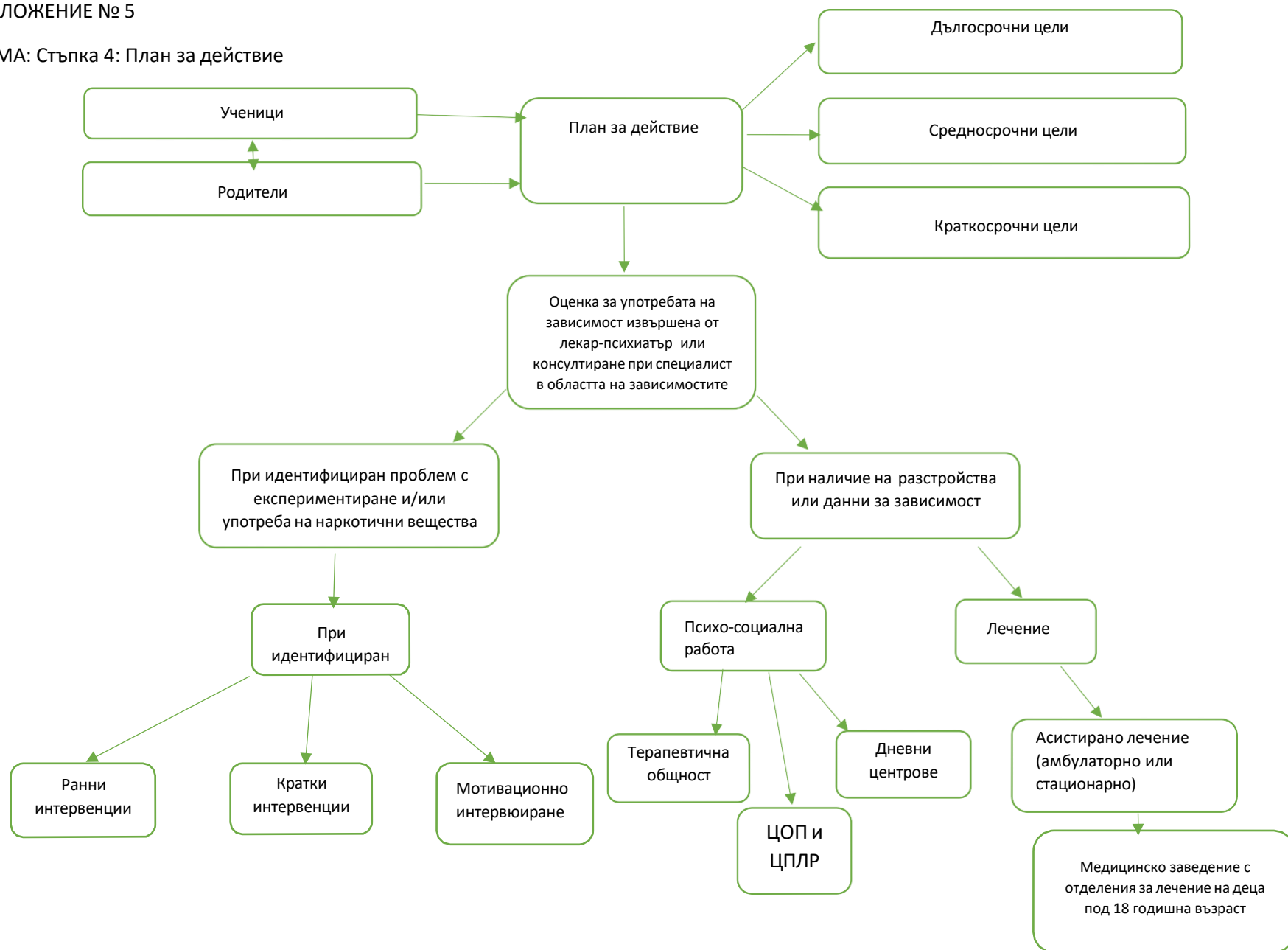
ПРИЛОЖЕНИЕ № 4

СХЕМА: Стъпка 3: Процедура по изпълнение на Алгоритъм за действие при употреба и/или разпространение на наркотични вещества

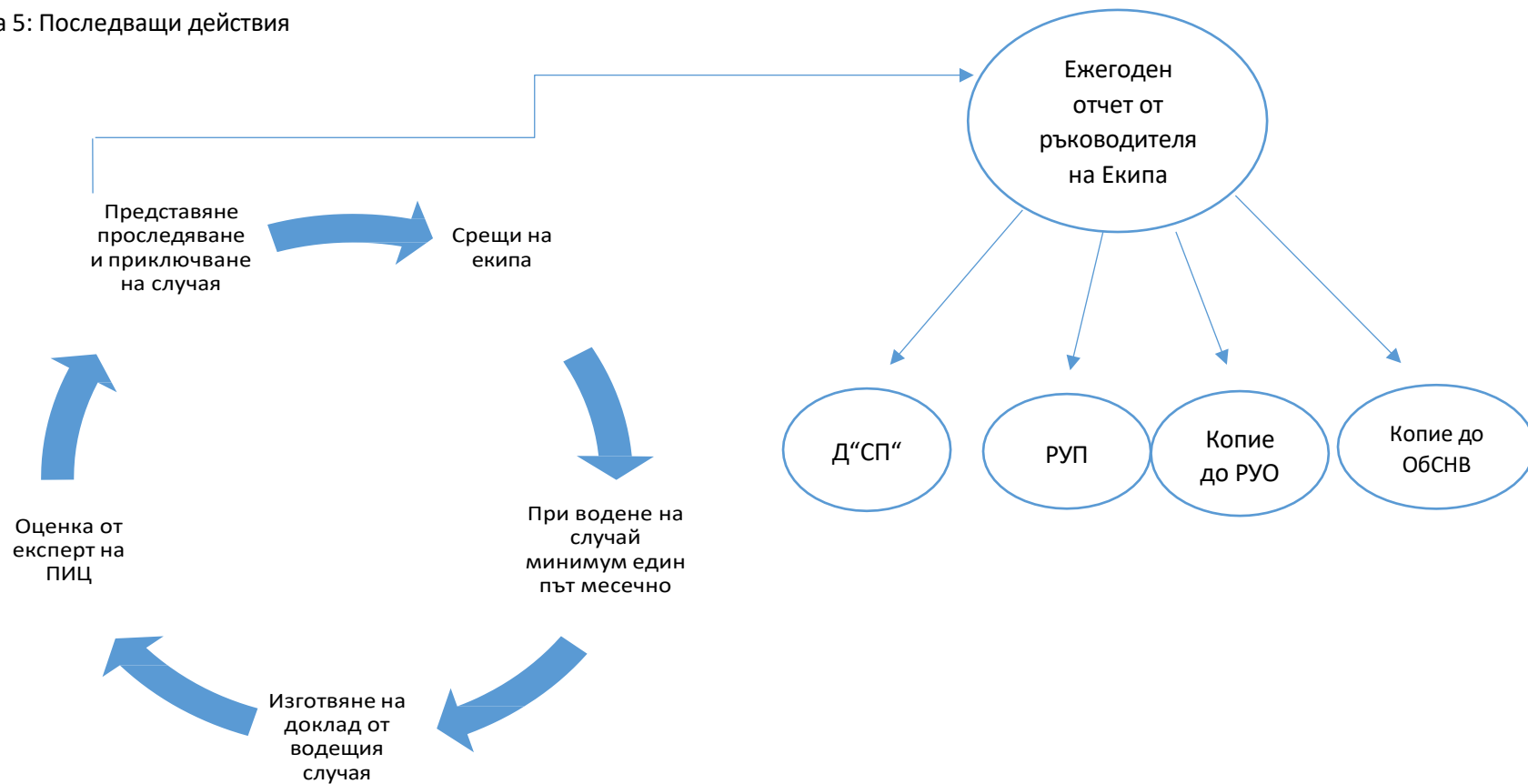
ПРИЛОЖЕНИЕ № 5

СХЕМА: Стъпка 4: План за действие

ПРИЛОЖЕНИЕ № 6

СХЕМА: Стъпка 5: Последващи действия

ПРИЛОЖЕНИЕ № 7

СХЕМА: Стъпка 6: Поверителност

ПРИЛОЖЕНИЕ № 8

СХЕМА: Стъпка 7: Процедура по информиране на родителите

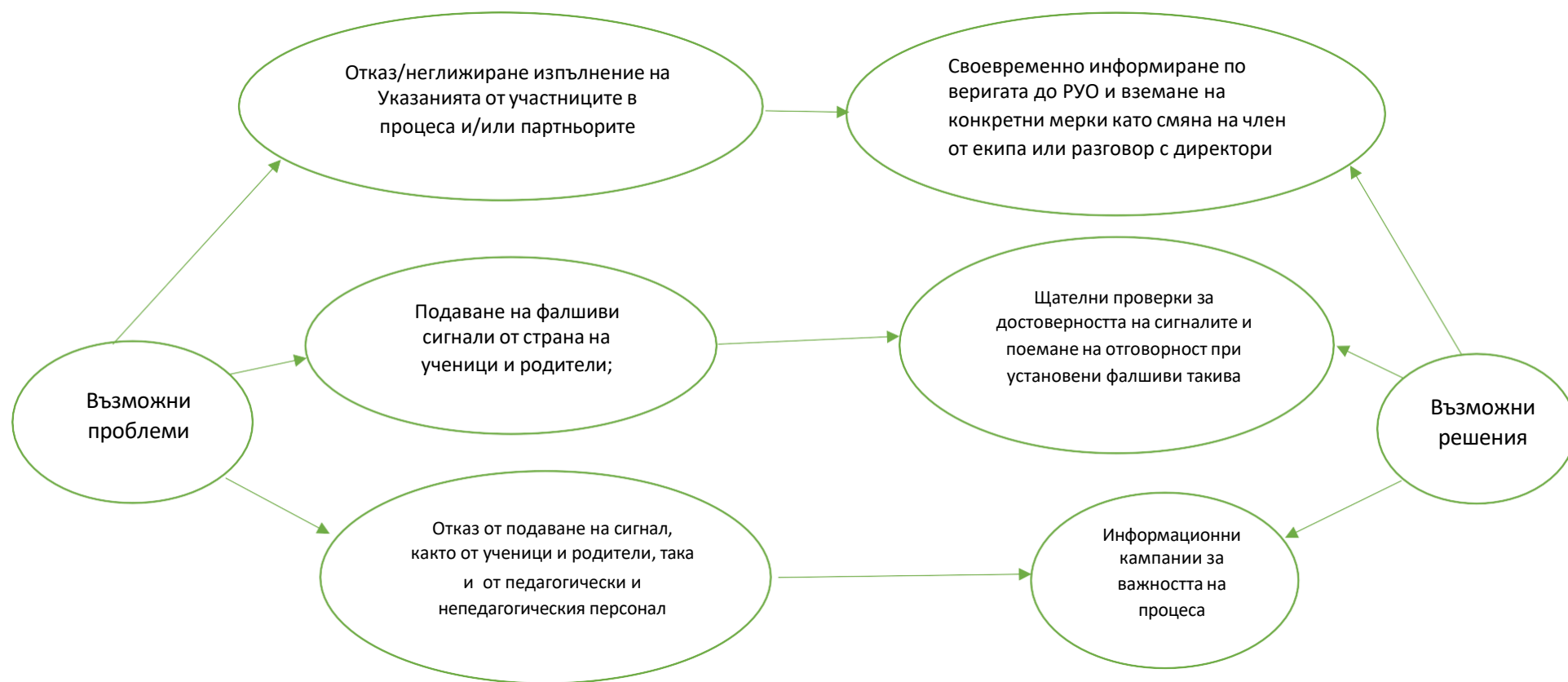
Директорите на училищата са длъжни да запознаят родителите с влезлите в сила Указания за действие при работа в случаи на разпространение, употреба и/или държане с цел разпространение на наркотични вещества или техните аналози в училищата и прилежащата им територия.

След запознаване с Механизма, е необходимо родителите да подпишат декларация за информирано съгласие за предприемане на последващи действия от страна на МДЕ при доказано разпространение, употреба и/или държане с цел разпространение на наркотични вещества или техните аналози в училищата и прилежащата им територия.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 9

СХЕМА: Възможни проблеми

ПРИЛОЖЕНИЕ № 10

СХЕМА: Партньори

Декларация за конфиденциалност

Долуподписаният/ата _____

(име, длъжност)

В качеството си на ръководител на МДЕ/член на екипа (излишното се зачертава) за изпълнение на Указания за действие при работа в случаи на разпространение, употреба и/или държане за повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за подобряване на сигурността на средата в училище посредством предотвратяване на разпространението и употребата на наркотични вещества с цел разпространение на наркотични вещества и техните аналози в училищата и прилежащата им територия

ДЕКЛАРИРАМ, ЧЕ:

1. Се задължавам да не разгласявам по никакъв начин информация за случаите, които се разглеждат.
2. „Конфиденциална информация“ по смисъла на настоящата Декларация е всяка информация отнасяща се ученика, неговите родители, училището в което учи и предприетите марки от писмен, устен или електронен вид.
3. Разгласяване на конфиденциална информация по смисъла на настоящата Декларация представлява всякакъв вид устно или писмено изявление, предаване на информация на хартиен, електронен или друг носител, включително по поща, факс или електронна поща, както и всякакъв друг начин на разгласяване на информация, в това число чрез средствата за масово осведомяване, печатните издания или Интернет.
4. Задължението за запазване на конфиденциалност е без ограничение в територията и е за срок от 10 години.
5. Задължавам се да пазя конфиденциалната информация добросъвестно, за да предпазя разпространяването и публикуването ѝ от лица, които нямат правото да я разпространяват и публикуват.

_____ 2026/2027 г.

Подпис: _____

/...../

ДЕКЛАРАЦИЯ
ЗА ИНФОРМИРАНО
СЪГЛАСИЕ

Настоящата декларация за информирано съгласие цели да гарантира спазването правата на ученика и родителите/настойниците/попечителите/полагащи грижи

Долуподписаният

.....

....., в качеството си на родител/настойник, попечител на

.....

....., ученик в

.....

.....

..... (училище, клас)

а) Запознат/а съм с Указания за действия при работа в случаи на разпространение, употреба и/или държане с цел разпространение на наркотични вещества и техните аналози в училищата и прилежащата им територия;

б) Информиран/а съм за процедурата по изпълнение, плана за действие и последващите действия по Указанията.

ДЕКЛАРИРАМ:

а) Информиран/а съм, че при необходимост детето ми може да получи консултация и подкрепа от училищния психолог/педагогическия съветник в рамките на техните функции и действащата нормативна уредба;

б) Изразявам своето съгласие при доказано разпространение, употреба и/или държане с цел разпространение на наркотични вещества или техните аналози в училището и прилежащата му територия от детето ми, то да бъде насочено за оказване на помощ;

.....

Декларатор:.....

(Дата)

(Име, фамилия, подпис)

Забележка: В изброените представляващи „родител/настойник/попечител” невярното се зачерква.

Приложение 13

Структури, функционални задължения на институциите, които имат задължения в областта на превенция на разпространението и употребата на наркотични вещества, в конкретика на подрастващите. Нормативна база.

Министерство на вътрешните работи

- **Главна дирекция „Национална полиция“**

- **Сектор „Наркотици“;**
- **Сектор „Детска престъпност“.**

Министерството на вътрешните работи, Националната полиция е структурирана от ГДНП, Областни дирекции (ОД МВР) и Районни управления (РУ). Във всяка от посочените структури има обособени следните звена: сектор в ГДНП, групи в ОД МВР и служители в РУ, които са пряко ангажирани и участват в разкриването, установяването и задържането на лица, извършващи престъпления с наркотични вещества. Освен посочените звена и служители може да се обобщи, че всеки един полицейски служител може да извършва проверки, получава сигнали, установява и задържа лица, извършващи престъпление с наркотични вещества.

Нормативна уредба: ЗМВР, НК, НПК, Закон за здравето, Закон за закрила на детето Министерство на здравеопазването

- **Национален център по общественото здраве и анализи (НЦОЗА)**

Структурата в НЦОЗА, която е пряко ангажирана с дейности по превенция на употребата на наркотични вещества е Дирекция „Психично здраве и превенция на зависимости“.

- **Националният Фокусен център (Focal Point)** в областта на наркотиците и наркоманиите е създаден с решение на Националния съвет по наркотичните вещества и със заповед на Министъра на здравеопазването.

НФЦ е базиран в Национален център по общественото здраве и анализи и е официален партньор на Агенцията на Европейския съюз по наркотиците (EUDA) от страна на Република България, както и участник в Европейската мрежа за информация в областта на наркоманиите (REITOX).

- **Общинските съвети по наркотични вещества (ОбСНВ) и Превантивно-информационни центрове (ПИЦ) към тях.** Координати на всичките 27 ОбСНВ и ПИЦ могат да бъдат открити на интернет сайта на отдел „Национален фокусен център“, част от структурата на НЦОЗА:

- **Неправителствени организации,** работещи в сферата на зависимостите от наркотични вещества, като например Сдружение „Асоциация за рехабилитация на зависимости – Солидарност“, гр. София, които поддържат единствената в страната „Национална информационна линия за наркотиците, алкохола и хазарта“

- **Национална мрежа за децата; Български червен кръст.**

- **Основен партньор на НЦОЗА на международно ниво** е Агенцията на Европейския съюз по наркотиците (EUDA). Всички програми, които получават съгласие за дейност по реда на Наредба № 6 от 11.04.2014г. на МЗ и МОН, трябва да отговарят и на изискванията на Европейските стандарти за качество на превенцията на употребата на

наркотици на Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании.

- **Държавна агенция за закрила на детето (ДАЗД)** също участва в прилагането на мерки при риск, свързан с психоактивни вещества.

Зам.-председателят на ДАЗД и експерт от дирекция „Политики и програми за детето, стратегическо развитие и координация“ участват в Националния съвет по наркотични вещества към Министерство на здравеопазването. Директорът на Националния център за обществено здраве и анализи е член на Националния съвет за закрила на детето.

Информация за действащата нормативна рамка в ДАЗД.

Чл. 5 б, т.3 и 4, от Закона за закрила на детето, „(3) (Изм. - ДВ, бр. 58 от 2019 г., доп. - ДВ, бр. 99 от 2020 г.) Забранява се предлагането и продажбата на алкохолни напитки, тютюневи и свързани с тях изделия и изделия за пушене, различни от тютюневи изделия, на деца.(4) (Нова - ДВ, бр. 99 от 2020 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 62 от 2022 г., в сила от 05.08.2022 г.) Забранява се употребата от деца на алкохолни напитки, тютюневи и свързани с тях изделия, изделия за пушене, различни от тютюневи изделия и диазотен оксид (райски газ).“.

Допълнителна разпоредба от ЗЗДет, § 1, т.21 „Изделия за пушене, различни от тютюневи изделия“ са вещества, субстанции и изделия на базата на растения, билки или плодове, които не съдържат тютюн и могат да бъдат консумирани чрез процес на горене, нагряване, изпаряване или друг процес, както и растения и вещества, забранени със Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите.“.

Глава 6 Административнонаказателни разпоредби, чл.45 „1) (Нова - ДВ, бр. 38 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г., доп. - ДВ, бр. 58 от 2019 г., изм. - ДВ, бр. 99 от 2020 г.) Който извърши нарушение на чл. 5б, ал. 3 се наказва с глоба или имуществена санкция от 2000 до 4000 лв., ако не подлежи на по-тежко административно наказание по специален закон или деянието не съставлява престъпление. При повторно нарушение се предприемат принудителни мерки за временно спиране на дейността за определен срок, но не по-дълъг от една година.“.